

מלחמה - אתחלתא דנאולה (מנילה זי"ע)

מלחמה שלום

תיבה אחר תיבה בסוד אחדות הבריא

אבר

בו שום תועלת במלחמה כחסרון שן מ"מ גם מצד מום כזה נמנע מיוצאי צבא, עכ"ל.

שלמות הגוף מורה שהדין עמהם

ויש להסביר את טעם הפסול כדברי המהר"ל (גור אריה, דברים שם), וז"ל, אפשר הטעם, כי כאשר מחוסר אבר נראה שהוא מוכן לחסרון בגופו, ויש לחוש שיהיה ניזק במלחמה בגופו, כיון שהוא מוכן להיות חסר בגופו. אבל נראה שיש בזה דבר עמוק מאוד, כי צריכין שיעשה השם משפט באויביהם, ויעשה מדת הדין בהם. ולכך צריך שיהיו שלמים, כי אז מדת הדין עמהם, כי אין מדת הדין (דתיקון, משלון די - ו) שורה אלא אם כן יש הכל שלם (אולם כאשר יש חסר, שורה מדת הדין דקלקול). שכל ענין הדין (מלשון די, ואין צריך יותר) בלא תוספת ומגרעת, רק הכל דין שלם. ולפיכך מחוסר אבר אינו יוצא למלחמה, עכ"ל. ועל פי דבריו מתיישב מדוע כל חסרון גופני מהוה פסול ליציאה למלחמה.

מחוסר אבר אין צלם האלקים אצלו בשלימות

עוד טעם מדוע מחוסר אבר אינו יוצר למלחמה, מובא בשם משמאל (דברים פרשת כי תצא, שנה תרע), וז"ל, וכמו שאמר כ"ק אבי (האבני נזר) אדמו"ר זצוקלה"ה הטעם שאין מחוסר אבר יוצא למלחמה משום דכיון שהוא מחוסר אבר אין צלם האלקים אצלו בשלימות, עכתדה"ק. ולכך כאן דכתיב כי תצא לשון יחיד שהם כולם כאיש אחד בלב אחד, וא"כ נחשב שכל אחד קיים כל רמ"ח מ"ע כנ"ל ונשלם אצל כל אחד כל רמ"ח אברי הנפש שורה צלם האלקים בשלימות על כל אחד ואחד ובטח ינצחו המלחמה, עכ"ל.

שלם באבריו מאיר בו אור השלום

אולם שלם באבריו, מאיר בו אור השלם, אור השלום. ולכך בכל מלחמה מאיר אור השלם, אור השלום.

מחוסר אבר אין יוצאין למלחמה (ספרי):

ד רש"י הירש (ויקרא א, ג) הקרבן מבטא את טיב יחסו אל ה'; אך "תמימות" היא תנאי ראשון ליחס זה; ואין תמימות עם ה' אלא ביטול כל ישותנו אליו. הוא שנאמר: "בכל - לבבך ובכל - נפשך ובכל - מאדך" (דברים ו, ה). הרי זו מסקנה ישירה מן המצוה שנאמרה לנו בראשונה: "והייתם לי סגולה" (שמות יט, ה; וראה פ' שם); כי מצוה זו מניחה את אבן היסוד של כל ייעודנו: יחסנו אל ה' יקיף את הכל - ללא שיור וללא סייג. עתה מום שנמצא בבהמת קרבן הוא פגם באדם המתקרב; כי האבר הפגום מסמל את אחד מתחומי אישיותו; ותחום זה כבר יצא מכלל ההתמסרות אל ה'. אין האדם מתקשר עם ה' בשלמות - בכל ישותו ובכל יחסיו; כי הוא משייר דבר מה ושומר אותו לעצמו. אולם המסקנה הישירה מאמונת האחדות היא התמסרות גמורה אל ה' - ומסקנת מצות "שמע" היא מצות "ואהבת"; וכך כל המשייר דבר מעצ מיותו ומוציא אותו מכלל יחסיו עם ה' - כבר כפר באחדות ה'. וכבר הערנו במקום אחר (בראשית יז, א): "תמים" - שהוא שרשו של "תמים" - איננו מורה רק על הווייה שלמה בתכלית, אלא הוא גם שולל כל הווייה אחרת. בתורת - כהנים נאמר כאן: "תמים" - כשם שאם אינו תמים אינו לרצון, כך אם אינו כענין הזה אינו לרצון". פירוש מאמר זה איננו ודאי (ראה גם קרבן אהרן שם). ואולי כך פירושו: כשם שהקרבן יהיה תמים, כן יקריבנו בתמימות "כענין הזה" - על פי הסדר האמור בפרשה. לפי זה, אין "תמים" שם תואר לכינוי המושא אלא הוא תואר - הפעל של "יקריבנו". אך (הקרבן אהרן מביא נוסח אחר מתוך פסיקתא - זוטרתא: תמים - כשם שהקרבן אם אינו תמים אינו לרצון, כך האיש אם אינו תמים אינו לרצון. על פי זה יתבאר המאמר בתורת - כהנים: תיבת "אינו" השניה איננה מתייחסת לקרבן, אלא למקריב. והרי גם כאן אותה תפיסה, הרואה את הקרבן כביטוי למקריב; והתכונות המתנות את כשרות הקרבן הן סימנים לתכונות האדם, - ובלעדיהן אין המקריב מתקבל ברצון. "זכר תמים" מציין אפוא גם את הנושא וגם את המושא: קרבנו זכר תמים - וכגבר תמים יקריבנו, עכ"ל.

ה ויתכן לומר שחסרון שינוי גורם שלא יאכל כראוי ונחלש, ואינו ראוי למלחמה לפי כוחותיו. ולפ"ז נצרך יותר משן אחד שיפסל לצאת למלחמה. ויש לדקדק לפי מקור הילפותא, ודו"ק.

ו וע"ע בדבריו: דברים פרשת כי תצא (שנה תרעה, שנה תרפ).

אין מחוסר אבר יוצא למלחמת רשות

כתיב (דברים יט, כא) וְלֹא תִחָסֵם עֵינְךָ בְּנֶפֶשׁ עֵינְךָ בְּשׁוֹן בְּשׁוֹן יָד בְּיָד רָגֶל בְּרָגֶל. וסמך ליה, בפסוק שלאחריו (דברים כ, א) כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה. ופירש רש"י (שם), וז"ל, כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה - סמך הכתוב יציאת מלחמה לכאן לומר לך, שאין מחוסר אבר יוצא למלחמה, עכ"ל. והוסיף ר' עובדיה מברטנורא (עמר נקא, דברים כ א) לבאר, וז"ל, ומה שאמר שאין מחוסר אבר יוצא למלחמה היינו דוקא במלחמת הרשות שבה מדברת פרשה זו, אבל במלחמת מצוה גמירי' דהכל יוצאין אפי' חתן מחדרו וכלה מחופתה, עכ"ל.

פסול מחוסר אבר

והנה מחוסר אבר הוא פסול בעבודת כהונה. ושם הרי הטעם מובן ומושלם; כי חסרון הוא לעמוד ולשרת לפניו ית"ש עם מום, ופשוט'. אולם ביוצאים למלחמה נצרך הבנה והסבר, מה הטעם שחסר אבר מהוה פסול לצאת למלחמה.

חסרון בכושר לחימה

וזהו לשון הספרי (דברים פרשת שופטים) רבי יוסי הגלילי אומר מנין שלא יצא למלחמה עד שיהיו לו ידיים ורגלים ועינים ושנים, תלמוד לומר (דברים יט, כא) וְלֹא תִחָסֵם עֵינְךָ בְּנֶפֶשׁ וְגו' כי תצא למלחמה, עכ"ל, עיי"ש. וכפשוטו נראה שדוקא אברים אלו **שנצרכים למלחמה**; הידים להילחם, הרגליו לרוץ, והעיינם לראות, מהווים פסול של מחוסר אבר. אולם יש להקשות על כך, שאם סיבת הפסול הוא בגלל חוסר כשרות למלחמה, מה הטעם שמחוסר 'שניים' לא יצא למלחמה. וכן דייק בהכתב והקבלה (במדבר א, ג), וז"ל, מחוסר אבר אינו יוצא למלחמה, כמאמרם ע"פ כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה (דברים כ, א) ואף באבר שאין א ובעל הטורים (דברים יט, כא) יד ביד רגל ברגל. וסמך ליה כי תצא למלחמה. לומר מחוסר אבר אין יוצאין למלחמה (ספרי):

ב משנה בסוטה פרק ח משנה ז. וע"ע גמ' סוטה (מד ע"ב).

ג כדכתב בקרא (ויקרא כא, יז) דְּבַר אֵל אֶקְרַן לֵאמֹר אִישׁ מִנְצֵרָה לְדֹרְתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוֹם לֹא יִקְרַב לְהִקְרִיב לָחֶם אֱלֹהִים.

ד רש"י הירש (ויקרא א, ג) הקרבן מבטא את טיב יחסו אל ה'; אך "תמימות" היא תנאי ראשון ליחס זה; ואין תמימות עם ה' אלא ביטול כל ישותנו אליו. הוא שנאמר: "בכל - לבבך ובכל - נפשך ובכל - מאדך" (דברים ו, ה). הרי זו מסקנה ישירה מן המצוה שנאמרה לנו בראשונה: "והייתם לי סגולה" (שמות יט, ה; וראה פ' שם); כי מצוה זו מניחה את אבן היסוד של כל ייעודנו: יחסנו אל ה' יקיף את הכל - ללא שיור וללא סייג. עתה מום שנמצא בבהמת קרבן הוא פגם באדם המתקרב; כי האבר הפגום מסמל את אחד מתחומי אישיותו; ותחום זה כבר יצא מכלל ההתמסרות אל ה'. אין האדם מתקשר עם ה' בשלמות - בכל ישותו ובכל יחסיו; כי הוא משייר דבר מה ושומר אותו לעצמו. אולם המסקנה הישירה מאמונת האחדות היא התמסרות גמורה אל ה' - ומסקנת מצות "שמע" היא מצות "ואהבת"; וכך כל המשייר דבר מעצ מיותו ומוציא אותו מכלל יחסיו עם ה' - כבר כפר באחדות ה'. וכבר הערנו במקום אחר (בראשית יז, א): "תמים" - שהוא שרשו של "תמים" - איננו מורה רק על הווייה שלמה בתכלית, אלא הוא גם שולל כל הווייה אחרת. בתורת - כהנים נאמר כאן: "תמים" - כשם שאם אינו תמים אינו לרצון, כך אם אינו כענין הזה אינו לרצון". פירוש מאמר זה איננו ודאי (ראה גם קרבן אהרן שם). ואולי כך פירושו: כשם שהקרבן יהיה תמים, כן יקריבנו בתמימות "כענין הזה" - על פי הסדר האמור בפרשה. לפי זה, אין "תמים" שם תואר לכינוי המושא אלא הוא תואר - הפעל של "יקריבנו". אך (הקרבן אהרן מביא נוסח אחר מתוך פסיקתא - זוטרתא: תמים - כשם שהקרבן אם אינו תמים אינו לרצון, כך האיש אם אינו תמים אינו לרצון. על פי זה יתבאר המאמר בתורת - כהנים: תיבת "אינו" השניה איננה מתייחסת לקרבן, אלא למקריב. והרי גם כאן אותה תפיסה, הרואה את הקרבן כביטוי למקריב; והתכונות המתנות את כשרות הקרבן הן סימנים לתכונות האדם, - ובלעדיהן אין המקריב מתקבל ברצון. "זכר תמים" מציין אפוא גם את הנושא וגם את המושא: קרבנו זכר תמים - וכגבר תמים יקריבנו, עכ"ל.